

Materiały florystyczne z Błazowej i okolic (Pogórze Dynowskie, SE Polska)

Intensywne badania nad florą roślin naczyniowych Błazowej i jej najbliższych okolic trwają od 2002 r. W tym okresie odnaleziono wiele interesujących gatunków roślin. W niniejszym opracowaniu podajemy stanowiska 68 gatunków, które w znaczący sposób wypełniają luki na mapach ich rozmieszczenia w Polsce (ZAJĄC & ZAJĄC 2001) oraz 8 gatunków, które nie mają map rozmieszczenia w wyżej cytowanym dziele.

WYKAZ GATUNKÓW

Nomenklatura gatunków oraz ich układ systematyczny są zgodne z opracowaniem MIRKA i in. (2002). Stanowiska zostały zlokalizowane w siatce ATPOL o boku 2 km zgodnie z metodyką zaproponowaną przez ZAJĄCĄ (1978). Symbol: * – oznacza zadomowiony gatunek synantropijny.

Dryopteris affinis – Gatunek reglowy. Kilka okazów nad potokiem w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

Polystichum braunii – Gatunek reglowy. Kilka okazów w lesie jodłowym i nad potokiem w lesie grabowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

Anemone ranunculoides – Licznie nad potokami w łąkach. Błazowa (FF 85 01), Mójka (FF 85 21).

**Consolida regalis* – Archeofit. Licznie jako chwast w uprawach. Błazowa (FF 85 01), Piątkowa (FF 85 02), Futoma Górna (FF 85 22).

Ranunculus polyanthemos – Niezbyt licznie w murawach kserotermicznych i na suchych miedzach. Błazowa (FF 85 01), Futoma (FF 85 12), Mójka (FF 85 21).

Berberis vulgaris – Pojedynczy krzew na zarastającej łące. Uroczysko Ryta Góra (FF 85 01).

Corydalis cava – Licznie w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

C. solida – Licznie w łąkach i lasach jodłowo-bukowych. Błazowa (FF 85 01), Mójka (FF 85 21), Widacz (FF 85 22).

**Fumaria officinalis* – Archeofit. Po kilka okazów na siedliskach ruderalnych i segetalnych. Błazowa (FF 85 01), Matulnik (FF 85 11), Futoma Górna (FF 85 22).

Arenaria serpyllifolia – Nielicznie jako chwast w uprawach. Błazowa (FF 85 01), Zapady (FF 85 02).

Silene nutans – Kilka okazów na piaszczystym zboczu przy drodze w lesie sosnowym. Wielka Góra (FF 85 01).

Atriplex prostrata – Kilka okazów na gruzowisku. Błazowa (FF 85 01).

**Chenopodium hybridum* – Archeofit. Kilka okazów na gruzowisku przy ogrodzeniu magazynów. Błazowa (FF 85 01).

**Ch. ficifolium* – Archeofit. Kilka okazów na gruzowiskach. Błazowa (FF 85 01), Błazowa Górna (FF 85 11).

**Ch. pedunculare* – Epekofit. Nielicznie jako chwast w uprawach i na gruzowiskach. Błazowa (FF 85 01).

**Ch. schraderanum* – Epekofit. Kilka okazów przy ogrodzeniu boiska. Błazowa (FF 85 01).

Fallopia dumetorum – Licznie na stercie gałęzi nad niewielkim zbiornikiem wodnym i w zaroślach nad potokiem. Błazowa Górna (FF 85 11), Futoma Obszar (FF 85 12).

Viola hirta – Licznie w suchym łączku na stromym zboczu. Wielka Góra (FF 85 01).

Cardamine impatiens – Niezbyt licznie na wilgotnych miejscach w lasach mieszanych. Makłuczka, Piątkowa (FF 85 02), Mójka (FF 85 21).

Cardaminopsis halleri – Gatunek ogólnogórski. Licznie w grądzie. Wielka Góra (FF 85 01).

Erophila verna – Nielicznie na łąkach na glebach piaszczystych. Błazowa (FF 85 01), Futoma Obszar (FF 85 12).

Rorippa palustris – Kilkanaście okazów na podmokłym gruzowisku i mulistych brzegach cieków wodnych. Błazowa Górna (FF 85 11).

Salix ×dasyclados – Pojedynczy krzew na przydrożu. Błazowa (FF 85 11).

Lavatera thuringiaca – Kilkanaście okazów na suchym przydrożu. Piątkowa (FF 85 02).

**Euphorbia peplus* – Archeofit. Po kilkanaście okazów na rabatach kwiatowych i między krawężnikiem szosy a ogrodzeniem ogrodu. Błazowa (FF 85 01).

Crataegus ×macrocarpa – Niezbyt często pojedyncze krzewy na obrzeżach zarośli śródpolnych, przy polnych drogach i na brzegu lasu mieszanego. Błazowa (FF 85 01), Piątkowa (FF 85 02), Futoma (FF 85 12).

C. ×media – Pojedynczy krzew na brzegu zdziczałego sadu. Błazowa (FF 85 01).

C. ×subsphaericea – Pojedynczy krzew na brzegu zarośli śródpolnych. Błazowa (FF 85 01).

Malus sylvestris – Pojedyncze drzewo na polanie w lesie mieszanym. Wielka Góra (FF 85 01).

Rosa dumalis – Dość często pojedyncze krzewy na przydrożach i suchych, zarastających zboczach. Błazowa (FF 85 01), Piątkowa (FF 85 02), Matulnik (FF 85 11), Widacz (FF 85 22).

R. sherardii – Kilka krzewów na suchej miedzy. Błazowa (FF 85 01).

Sanguisorba minor – Kilka okazów w murawie kserotermicznej. Błazowa (FF 85 01).

Ribes spicatum – Licznie w grądach. Błazowa, Wielka Góra (FF 85 01).

Falcaria vulgaris – Licznie na suchej miedzy. Błazowa (FF 85 01).

Gentianella ciliata – Kilka okazów na kamienistym poboczu polnej drogi. Piątkowa Działy (FF 85 02).

Virga pilosa – Kilkanaście okazów w zaroślach obok cmentarza. Błazowa (FF 85 01).

Cuscuta europaea – Licznie na *Urtica dioica* w zaroślach śródpolnych. Błazowa (FF 85 01), Matulnik (FF 85 11).

Atropa belladonna – Pojedynczy okaz nad potokiem w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

**Solanum nigrum* – Archeofit. Nielicznie na terenach porolnych, na placach budowy oraz między chodnikiem a ogrodzeniem ogródków. Błazowa (FF 85 01 i 85 02).

Melampyrum arvense – Licznie na suchych poboczach polnych dróg. Piątkowa (FF 85 02).

Symphytum tuberosum – Kilka okazów w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

**Verbena officinalis* – Archeofit. Kilka okazów na poboczu szosy. Błazowa (FF 85 01).

**Lamium amplexicaule* – Archeofit. Licznie jako chwast w uprawach zbożowych. Błazowa (FF 85 01).

Mentha aquatica – Nielicznie na brzegu stawu i rozlewisku potoku. Futoma Obszar (FF 85 12), Mójka (FF 85 21).

**Nepeta cataria* – Archeofit. Kilkanaście okazów na brzegu zarośli śródpolnych. Błazowa (FF 85 01).

Scutellaria galericulata – Licznie w zbiorowiskach szuwarowych. Matulnik (FF 85 11), Mójka (FF 85 21).

**Aster novae-angliae* – Epekofit. Kilka licznych populacji na poboczu szosy w Błazowej (FF 85 01) i Matulniku (FF 85 11).

Carlina vulgaris – Pojedyncze okazy w murawach kserotermicznych i na suchych miedzach. Błazowa (FF 85 01), Piątkowa (FF 85 02), Matulnik (FF 85 11).

Erigeron acris – Kilkanaście okazów w murawie kserotermicznej. Błazowa (FF 85 01).

Hieracium bauhinii – Licznie w murawie kserotermicznej. Błazowa, Wielka Góra (FF 85 01).

**Lapsana intermedia* – Apofit. Kilkanaście okazów nad potokiem przy drodze w grądzie. Błazowa (FF 85 01).

Petasites hybridus – Licznie w zaroślach nad ciekami wodnymi. Błazowa (FF 85 01 i 85 02), Matulnik (FF 85 11), Mójka (FF 85 21).

Polygonatum verticillatum – Gatunek reglowy. Nielicznie w lesie bukowym z podsadzonymi sosnami i modrzewiami. Futoma (FF 85 12).

Scilla bifolia – Gatunek ogólnogórski. Licznie w grądach. Błazowa (FF 85 01), Mójka (FF 85 21).

S. kladnii – Licznie w grądach. Błazowa (FF 85 01), Mójka (FF 85 21).

Gagea lutea – Licznie w grądach i na przyleśnych łąkach. Błazowa (FF 85 01), Futoma Obszar (FF 85 12), Mójka (FF 85 21).

G. minima – Nielicznie w śródpolnym zadrzewieniu jesionowo-lipowym. Błazowa (FF 85 01).

Colchicum autumnale – Nielicznie na wilgotnej łące. Uroczysko Ryta Góra (FF 85 02).

Cephalanthera damasonium – Kilka okazów na zboczu nad potokiem w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

C. longifolia – Kilkanaście okazów w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

Epipactis helleborine – Kilka okazów w lesie bukowo jodłowym. Mójka (FF 85 21).

E. purpurata – Po kilka okazów w grądzie w Błazowej (FF 85 01) i lesie jodłowo-bukowym w Mójce (FF 85 21).

Listera ovata – Po kilka okazów w grądzie w Błazowej (FF 85 01) i lesie jodłowo-bukowym w Mójce (FF 85 21).

Neottia nidus-avis – Po kilkanaście okazów w grądzie w Błazowej (FF 85 01) i lesie jodłowo-bukowym w Mójce (FF 85 21).

Platanthera chlorantha – Kilka okazów w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

Luzula luzuloides – Niezbyt licznie w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

L. pallescens – Kilkanaście okazów na łące. Piątkowa (FF 85 02).

Carex flacca – Kilkanaście okazów w murawie kserotermicznej. Błazowa (FF 85 01).

C. flava – Kilkanaście kęp w młacie eutroficznej na podmokłej łące. Matulnik (FF 85 11).

C. pendula – Gatunek podgórski. Nielicznie nad potokiem w lesie jodłowo-bukowym. Mójka (FF 85 21).

C. rostrata – Nielicznie w zbiorowiskach szuwarowych nad potokiem. Mójka (FF 85 21).

C. transsylvanica – Licznie w murawie kserotermicznej. Błazowa (FF 85 01).

C. vesicaria – Licznie na obrzeżach młaki eutroficznej. Matulnik (FF 85 11).

Eriophorum angustifolium – Licznie w młacie eutroficznej na podmokłej łące. Matulnik (FF 85 11).

**Puccinellia distans* – Apofit. Licznie na poboczach szosy i pokruszonych ceglach na terenie starej cegielni. Błazowa (FF 85 01 i 85 11).

Lemna trisulca – Licznie w stawach i niewielkich zbiornikach wodnych. Błazowa (FF 85 01), Mójka (FF 85 21).

Podziękowania. Autorzy serdecznie dziękują Panu Profesorowi Jerzemu Zielińskiemu z Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku za weryfikację okazów *Crataegus* i *Rosa*; Panu Doktorowi Leszkowi Bernackiemu z Uniwersytetu Śląskiego serdecznie dziękujemy za weryfikację okazów *Epipactis*.

Summary. Floristic materials from Błazowa and its vicinity (Pogórze Dynowskie, SE Poland). This paper reports the occurrence of 76 vascular plant species in Błazowa and its vicinity. For 17 of them namely: *Atriplex prostrata*, *Berberis vulgaris*, *Cardaminopsis halleri*, *Carex transsylvanica*, *Cephalanthera damasonium*, *Chenopodium hybridum*, *Ch. pedunculare*, *Dryopteris affinis*, *Epipactis purpurata*, *Falcaria vulgaris*, *Gagea minima*, *Gentianella ciliata*, *Lapsana intermedia*, *Luzula pallescens*, *Polygonatum verticillatum*, *Rosa sherardii*, and *Virga pilosa*, finding these localities means shifting their range in Poland. Whereas 8 species: *Aster novae-angliae*, *Chenopodium schraderianum*, *Crataegus macrocarpa*, *C. ×media*, *C. ×subspaeicea*, *Malus sylvestris*, *Salix ×dasyclados* and *Scilla kladnii*, for various reasons have not got distributions map. The localities of other species fill gaps in the known species ranges.

LITERATURA

- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.) Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – Wiad. Bot. **22**(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- KRZYSZTOF OKLEJEWICZ i MATEUSZ WOLANIN, *Zakład Botaniki, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Cegielniana 12, PL-35-959 Rzeszów, Polska; e-mail: koklej@univ.rzeszow.pl*

Przyjęto do druku: 16.07.2007 r.

Nowe stanowiska *Lathyrus laevigatus* (Fabaceae) na Wyżynie Częstochowskiej

Lathyrus laevigatus (Waldst. & Kit.) Gren. (groszek wschodniokarpacki) jest gatunkiem ogólnogórskim, reprezentującym we florze Polski podelement środkowoeuropejski o typie zasięgowym wschodnioalpijsko-karpacko-bałkańskim (ZAJĄC & ZAJĄC 1997). Przez Polskę przebiega zachodnia granica jego ogólnego zasięgu (PIĘKOŚ-MIRKOWA & MIREK 2003).

Groszek wschodniokarpacki jest objęty ochroną ścisłą. Na regionalnych „czerwonych listach” roślin naczyniowych został umieszczony pośród taksonów rzadkich (BRÓŻ 1990), narażonych na wyginięcie (KUCHARCZYK & WÓJCIAK 1995) oraz krytycznie zagrożonych (GŁOWACKI i in. 2003).

Trzy nowe oraz najbardziej na zachód wysunięte stanowiska tego gatunku zostały odnalezione na Wyżynie Częstochowskiej (Ryc. 1).

Pierwsze stanowisko znajduje się w rezerwacie przyrody „Zielona Góra” w miejscowości Kusięta w gminie Olsztyn (kwadrat ATPOL: **DE 84**; współrzędne stanowiska: 50°46'38"N, 19°14'10"E; 315 m n.p.m.). *Lathyrus laevigatus* (1 okaz kwitnący) został tutaj po raz pierwszy zaobserwowany przez dr Barbarę Fojcik (Katedra Botaniki Systematycznej, Uniwersytet Śląski) w maju 1989 r. (inf. ustna). Jego występowanie w rezerwacie potwierdzono w czerwcu 2006 r. Na północno-wschodnim stoku wapiennego wzgórza stwierdzono 15 pędów generatywnych i 26 płonnych, które rosły na powierzchni ok. 300 m². Gatunek ten wystąpił w płacie nawiązującym do żyznej buczyny *Galio odorati-Fagetum* (dawniej *Melico-Fagetum*), w miejscu silnie prześwietlonym (z dużą luką w drzewostanie).

Drugie stanowisko jest zlokalizowane w projektowanym rezerwacie przyrody „Gąszczyk” (HEREŻNIAK 2002), na północno-zachodnim stoku góry Grodzisko, na granicy gmin Częstochowa oraz Mstów (kwadrat ATPOL: **DE 84**; współrzędne stanowiska: 50°49'30"N, 19°13'59"E; 238 m). Po raz pierwszy *Lathyrus laevigatus* został tutaj stwierdzony na